

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ З ФІТОСАНІТАРНИХ ЗАХОДІВ

МСФЗ 35

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ЩОДО УПРАВЛІННЯ ФІТОСАНІТАРНИМ РИЗИКОМ, ЩО ЗАВДАЄТЬСЯ ПЛОДОВИМИ
МУХАМИ

(TEPHRITIDAE)

(2012)

Секретаріат Міжнародної конвенції із захисту рослин

Продовольча та сільськогосподарська організація

Об'єднаних націй (ФАО)

Рим

ЗМІСТ

Прийняття	3
ВСТУП	3

Сфера застосування	3
Посилання	3
Визначення	3
Опис вимог	3
ІСТОРІЯ ПИТАННЯ	4
ВИМОГИ	4
Рішення про впровадження СП ПМ	4
Розробка СП ПМ	5
Документація та зберігання даних	6
Верифікація	7
Рівень толерантності	7
Невідповідність і недотримання	8

ПРИЙНЯТТЯ

Даний стандарт було затверджено на сьомій сесії Комісії з фітосанітарних заходів у березні 2012 року.

ВСТУП

Сфера застосування

У даному стандарті наведено інструкцію для розробки впровадження та верифікацію інтегрованих заходів у системному підході щодо управління фітосанітарним ризиком, що завдається плодовими мухами (Tephritidae), що мають економічне значення.

Посилання

Міжнародна конвенція із захисту рослин (МКЗР), ФАО, Рим.

Структура аналізу фітосанітарного ризику, 2007, МСФЗ 2, ФАО, Рим.

Глосарій фітосанітарних термінів, 2007, МСФЗ 5, ФАО, Рим.

Аналіз фітосанітарного ризику для карантинних шкідливих організмів, у тому числі аналіз ризику для навколишнього середовища та ризику, що завдається живими модифікованими організмами, 2004, МСФЗ 11, ФАО, Рим.

Керівництво щодо нотифікації про невідповідність і екстрені дії, 2001, МСФЗ 13, ФАО, Рим.

Використання інтегрованих заходів у системному підході щодо управління фітосанітарним ризиком, 2002, МСФЗ 14, ФАО, Рим.

Вказівки з встановлення та визнання еквівалентності фітосанітарних заходів, 2005, МСФЗ 24, ФАО, Рим.

Встановлення вільних зон від плодкових мух (Tephritidae), 2006, МСФЗ 26, ФАО, Рим.

Визначення

Визначення фітосанітарних термінів, які використовуються у цьому стандарті, можна знайти в МСФЗ 5 (Глосарій фітосанітарних термінів).

Опис вимог

Для розробки системного підходу відносно плодкових мух (СП ПМ) слід розглянути взаємозв'язок між рослиною-господарем та шкідливою групою плодкових мух, і зоною виробництва фруктів та овочів-господарів¹. Варіанти заходів щодо управління фітосанітарним ризиком повинні бути визначені шляхом проведення аналізу фітосанітарного ризику (АФР). СП ПМ включає як мінімум два незалежні заходи, які можуть бути застосовані в ході різних етапів процесу, особливо в період вирощування та збору урожаю; після збору урожаю та при транспортуванні; при ввозі й переміщенні в країні-імпортер. СП ПМ може бути розроблена у зоні низької чисельності шкідливого організму при тимчасовій або локальній відсутності плодкових мух у комбінації з іншими заходами (такими, як відбір менш сприйнятливих рослин-господарів, захист агроценозу або проведення заходів після збору урожаю) для зниження фітосанітарного ризику і згідно фітосанітарним вимогам країни-імпортер.

¹ Фрукти й овочі далі іменуються як плоди.

Для розробки, впровадження та верифікації СП ПМ необхідні поетапні заходи. Має бути забезпечена відповідність даним заходам, що підтверджується національною організацією з карантину й захисту рослин (НОКЗР) країни-експортер. При впровадженні слід контролювати процедури, а також застосовувати коригувальні дії у випадках невідповідностей.

Розробка, впровадження й верифікація СП ПМ повинні бути належним чином задокументовані, документація повинна переглядатися й обновлятися при необхідності НОКЗР країни-експортера.

ІСТОРИЯ ПИТАННЯ

Плодові мухи (Tephritidae) є дуже важливою групою шкідливих організмів для багатьох країн, а їх інтродукція може представляти фітосанітарний ризик. Для визначення ризику й управління ризиком, що завдається плодовими мухами, НОКЗР країни-імпортера має проводити аналіз фітосанітарного ризику і застосовувати відповідні фітосанітарні заходи (МСФЗ 2:2007, МСФЗ 11:2004).

Системний підхід був розроблений у якості способу управління фітосанітарним ризиком в тих ситуаціях, коли одиничні заходи не доступні або не здійсненні, або коли застосування системного підходу є економічно більш вигідним у порівнянні з доступними одиничними заходами. Рішення про впровадження специфічного СП ПМ залежить від конкретних взаємозв'язків між плодом-господарем, плодовими мухами і вказаною зоною виробництва плодів.

Системний підхід вимагає комбінації двох або більше незалежних один від одного заходів і може включати будь-яку кількість заходів, що залежать один від одного (МСФЗ 14:2002). Заходи, які застосовуються при СП ПМ не вважаються досить ефективними при одиничних заходах боротьби. Заходи можуть бути застосовані в різних місцях, в різний час і, у зв'язку із цим, до них можуть бути залучені організації та приватні особи.

Часто країни застосовували при імпорті або переміщенні рослин-господарів такі заходи, як фітосанітарна обробка або встановлення зон вільних від плодових мух (МСФЗ 26:2006). В інших випадках накладалася заборона. СП ПМ може стати альтернативою для сприяння експорту й переміщення плодів-господарів плодових мух у зони, що мають ризик. НОКЗР може визнати СП ПМ як еквівалент одиничним заходам. Країни-експортери можуть добиватися офіційного підтвердження еквівалентності цих заходів, що застосовуються країнами-імпортерами. У випадках впровадження ефективного СП ПМ компоненти таких систем можуть бути використані іншими країнами-імпортерами та країнами-експортерами для переміщення плодів із зон з подібними умовами.

СП ПМ може бути застосований у різних за розміром зонах виробництва плодів: від маленьких, як ділянка виробництва, до більших - вся країна.

ВИМОГИ

1. Рішення про впровадження СП ПМ

Встановлення технічно обґрунтованих фітосанітарних імпорتنних вимог і повідомлення про них є обов'язком країни-імпортера. Комбінація заходів щодо управління фітосанітарним ризиком інтегрованих у СП ПМ є одним з варіантів, який країна-імпортер може вибрати як основу для фітосанітарних імпорتنних вимог (МСФЗ 14:2002).

Розробка СП ПМ є обов'язком НОКЗР країни-експортера. СП ПМ може бути розроблений і впроваджений у випадках, якщо:

(1) країна-імпортер у своїх фітосанітарних імпорتنних вимогах вказує, що системний підхід повинен застосовуватися в країні-експортері.

(2) країна-імпортер не вимагає системного підходу, але НОКЗР країни-експортера вважає системний підхід ефективним для виконання фітосанітарних імпорتنних вимог країни-імпортера. Країні-експортеру може знадобитись формальне визнання еквівалентності заходів країною-імпортером (МСФЗ 24:2005).

СП ПМ повинен включати відповідну комбінацію заходів для належного рівня захисту. Вони повинні бути технічно обґрунтовані й відібрані для виконання фітосанітарних імпорتنних вимог. Аспекти виконуваних процедур включають економічну ефективність заходів, що застосовуються при одночасному намаганні

застосувати найменші обмежувальні заходи, необхідні для управління ризиком, що завдаються плодовими мухами.

Повинна бути визначена зона виробництва плодів, де пропонується застосувати СП ПМ та виробники, які задіяні у виробництві повинні бути схвалені НОКЗР країни-експортера.

Багато, щоб НОКЗР залучала до розробки СП ПМ інших зацікавлених осіб (МСФЗ 2:2007).

Основна інформація, яка необхідна для розробки СП ПМ, включає наступне:

- плоди-господарі повинні бути ідентифіковані до виду. У випадку, якщо ризик різний для сортів (наприклад, через різну толерантність сортів до зараження), плоди-господарі слід ідентифікувати до рівня сорту;

- стадія дозрівання розглянутого плоду (наприклад, банани нормальної стиглості вважаються непридатними господарями для плодових мух);

- повинні бути доступні дані стосовно родів родини (Tephritidae), що пов'язані з рослиною-господарем (такі як наукова назва, чисельність шкідливого організму та її коливання, а також переваги, що надаються при виборі господаря);

- зона виробництва плодів, призначена для впровадження СП ПМ, повинна бути описана і затверджена відповідною документацією. При цьому особлива увага повинна приділятися поширенню шкідливого організму, як у комерційних зонах, так і в некомерційних зонах, якщо це доречно;

На практиці СП ПМ може бути застосовано до одного або більше плодів-господарів або родів родини (Tephritidae) в одній зоні виробництва плодів.

2. Розробка СП ПМ

Заходи можуть бути застосовані на різних етапах: від виробництва плодів в країні-експортері до надходження в країну-імпортер. НОКЗР країни-імпортера також може застосувати один або кілька заходів після прибуття вантажу. Заходи, що застосовуються на різних етапах для запобігання зараження плодовими мухами, можуть включати:

Перед посадкою:

- відбір для посадки ділянок з низькою чисельністю плодових мух (наприклад, зони з низькою чисельністю шкідливого організму або зони, що не підходять через географічне розташування, клімату тощо);

- відбір стійких або менш сприйнятливих видів або сортів плодів;

- санітарія;

- управління рослинами-господарями, а не культурами;

- міжрядне розміщення культур з рослинами, що не є господарями для плодових мух;

- вирощування плодів-господарів у специфічний період, коли чисельність плодових мух низька або тимчасово відсутня.

Період вирощування:

- контроль за цвітінням і розрахунок періоду вирощування плодів;

- хімічна боротьба (прінади з інсектицидами), розміщення пасток (внищування чоловічих особин) та біологічна боротьба (застосування природних ворогів);

- механізми фізичного захисту (наприклад, ізолювання плодів мішечками - конструкції, які захищають від плодкових мух);

- техніка стерильної комахи;

- масове розміщення пасток;

- управління рослинами-господарями некомерційного значення в зоні виробництва (наприклад, при можливості усунення або заміщення рослин-господарів на інші рослини, що не являються господарями);

- моніторинг і огляд на наявність плодкових мух, наприклад, з використанням пасток або шляхом відбору зразків;

- санітарія (наприклад, збір, вивезення та знищення опалих плодів із саду та збирання зрілих плодів з дерев);

- чищення (зняття шкірки) плодів.

Збір урожаю:

- збір урожаю на конкретній стадії розвитку плодів або в певну пору року;

- заходи безпеки для попередження зараження при зборі урожаю;

- нагляд, включаючи збирання плодів;

- санітарія (наприклад, безпечно збирання та знищення плодів, які упали).

Після збору урожаю й при переміщенні:

- заходи безпеки для запобігання зараження, наприклад, охолодження фруктів, перевезення в рефрижераторах, обробка в пакувальних приміщеннях і складах із захисною сіткою, перевезення в захищених транспортних засобах, зберігання в рефрижераторних камерах, обгортання плодів;

- моніторинг на відсутність плодкових мух шляхом розміщення пасток на пакувальних підприємствах і навколо них;

- санітарія; видалення плодів з ознаками зараження (вибракування) на пакувальних підприємствах;

- відбір зразків, огляд (наприклад, відібраних плодів) або тестування;

- обробки, які не вважаються досить ефективними в якості одиничного заходу;

- вимоги до пакування (наприклад, використання пакування, яке захищає від комах);

- забезпечення відстеження партій.

Транспортування й розподіл:

- заходи безпеки для запобігання зараження плодковими мухами;

- обробки, які не вважаються досить ефективними в якості одиничного заходу (до/під час або після транспортування);

- обмеження розподілу географічно або сезонно в зонах, коли плодові мухи не можуть акліматизуватися або відсутні рослини-господарі.

Заходи, які можуть застосовуватись на всіх етапах:

- програми, які попереджають громадськість, для підтримки населення;
- контроль за переміщенням плодів-господарів у зоні та нагляд за іншими шляхами проникнення (наприклад, вимоги до ділянок виробництва).

3. Документація та зберігання даних

Розробка, впровадження й верифікація СП ПМ повинні бути належним чином задокументовані збережені НОКЗР країни-експортера. Участь й відповідальність НОКЗР країни-імпортера та країни-експортера повинні бути зазначені та задокументовані.

Система документації та дані повинні регулярно переглядатись, обновлятись і зберігатись, як мінімум 24 місяці, та бути доступними НОКЗР країни-імпортера.

Документація може включати:

- фітосанітарні імпорتنі вимоги та звіти аналізу фітосанітарного ризику, якщо вони доступні;
- визначення й опис заходів щодо зниження ризику;
- опис вимог до операційних процедур СП ПМ;
- опис зони, призначеної для СП ПМ;
- опис плодів-господарів, що призначені для експорту та опис плодкових мух;
- детальну інформацію щодо задіяних організацій і їх ролі й відповідальності, а також будь-які взаємозв'язки, включаючи, наприклад:
 - . реєстрацію задіяних організацій або зацікавлених осіб;
 - . угоду щодо співробітництва при проведенні процедур нагляду й боротьби;
 - . погодженість із вимогами СП ПМ (походження плодів, переміщення з місця виробництва, відбір і пакування плодів, транспортування й захист плодів);
 - . угоду щодо прийняття відповідних коригувальних дій;
 - . зберігання даних і забезпечення їх доступності;
- програми фітосанітарного нагляду й заходів боротьби;
- результати дослідження;
- навчальні програми для учасників СП ПМ;
- процедури щодо відстеження;

- технічні основи для специфічних процедур;
- методики дослідження, виявлення й діагностування;
- опис коригувальних дій і дані за результатами;
- перегляд впровадження СП ПМ;
- план дій при надзвичайних обставинах.

4. Верифікація

Заходи при СП ПМ повинні бути застосовані відповідно до офіційно затверджених заходів та повинні відслідковуватися НОКЗР країни-експортера, щоб отримати позитивні результати.

НОКЗР країни-експортера відповідає за моніторинг впровадження СП ПМ і застосування та ефективність всіх етапів. У випадках, якщо операційні заходи СП ПМ були належним чином застосовані, але управління фітосанітарним ризиком недостатнє у рамках одного або більше компонентів, щоб забезпечити необхідну ефективність на всіх етапах, то слід провести перегляд СП ПМ для забезпечення виконання фітосанітарних імпортерних вимог. Перегляд необов'язково означає припинення торгівлі. Можливо, інші компоненти СП ПМ не потребують повторної верифікації. Частота верифікації повинна визначатися призначенням СП ПМ.

НОКЗР країни-імпортера може провести аудит СП ПМ за домовленістю з НОКЗР країни-експортера.

5. Рівень толерантності

У багатьох випадках основою для створення СП ПМ може бути утримування чисельності плодових мух на рівні толерантності або нижче його (відносно плодових мух іноді використовується термін «відповідний рівень популяції шкідливого організму» замість «рівня толерантності»), який зазначений НОКЗР країни-імпортера у певній зоні, наприклад у зоні низької чисельності плодових мух. Це може бути пов'язано із природно низкою чисельністю плодових мух або із впровадженням заходів боротьби.

Може знадобитися підтвердження утримання чисельності плодових мух на зазначеному рівні толерантності або нижче його, яке в даному випадку повинне бути засноване на підставі результатів відлову в пастках й відбору зразків. Нагляд за чисельністю плодових мух може проводитися не тільки в період вирощування плодів-господарів, але також і в періоди, коли плоди-господарі не вирощуються.

6. Невідповідність і недотримання

Невідповідність припускає некоректне впровадження й відсутність СП ПМ. У таких випадках НОКЗР країни-експортера, може призупинити торгівлю, пов'язану з невідповідними компонентами СП ПМ до того, поки не будуть задіяні коригувальні дії відносно невідповідності. Невідповідність може виникнути на одному або більше етапах СП ПМ. Важливо визначити, на якому етапі виникла невідповідність.

НОКЗР країни-експортера слід повідомляти НОКЗР країни-імпортера щодо всіх невідповідностей, які можуть вплинути на відвантаження або фітосанітарну сертифікацію.

НОКЗР країни-імпортера слід повідомляти НОКЗР країни-експортера про будь-яке недотримання (див. МСФЗ 13:2001).